

Handreiking voor werkgevers in de ggz ter voorbereiding op een grieppandemie

Versie juli 2009

Inhoudsopgave

1. Nieuwe Influenza A (H1N1, voorheen Mexicaanse griep).....	3
2. Bedrijfscontinuïteitsplan.....	3
3. Instellingsprotocol.....	6
4. Voorbereiding: aantal praktische zaken	7
5. Meer informatie.....	8
6. Vragen.....	8

1. Nieuwe Influenza A (H1N1, voorheen Mexicaanse griep)

De Wereldgezondheidszorg (WHO) heeft op 11 juni 2009 officieel verklaard dat er sprake is van een griepandemie. In de meeste continenten zijn gevallen van Nieuwe Influenza A vastgesteld. In Nederland gaat het om een aantal gevallen (30 juni 2009: 128 mensen). In de zomer start de overheid met campagnes om burgers te informeren over het vaccineren tegen de Mexicaanse griep.

Op het hoogtepunt van de pandemie zit ongeveer 30% van de bevolking thuis. Dit komt niet alleen doordat men zelf ziek is, maar ook vanwege de zorg voor naasten of uit voorzorg. Een griepandemie kan grote gevolgen hebben voor bedrijven. Een gevolg kan zijn dat de werkgever te maken krijgt met verzuim van werknemers tijdens de pandemie. Het is nu de juiste tijd voor instellingen om zich voor te bereiden en maatregelen te treffen, zodat de organisatie een griepandemie zo goed mogelijk doorstaat.

2. Bedrijfscontinuïteitsplan

Instellingen zijn zelf verantwoordelijk voor de continuïteit van het bedrijf. Het advies is om allereerst het huidige bedrijfscontinuïteitsplan te controleren of de mogelijke gevolgen van een griepandemie voor de bedrijfsvoering hierin opgenomen zijn dan wel een bedrijfscontinuïteitsplan op te stellen gericht op de griepandemie. Daarvoor kan gebruik gemaakt worden van de 'handleiding bedrijfscontinuïteit bij griepandemie', inclusief een checklist (zie www.minvws.nl/griepandemie). Hieronder volgt een samenvatting.

Bedrijfscontinuïteit* en continuïteit van zorg bij griep pandemie

Tijdens een griep pandemie kan zowel de bedrijfscontinuïteit als de continuïteit van zorg onder druk komen te staan door personeelsuitval. U kunt zich hierop voorbereiden met een continuïteitsplan. Hierin beschrijft u uw prioriteiten (vitale processen) en maakt u een analyse van de kwetsbaarheden en knelpunten door personeelsuitval (absentie van bijvoorbeeld 30%), afhankelijkheden van derden en andere tekorten tijdens een griep pandemie.

Onderstaande zes stappen helpen u bij uw voorbereiding.

Stap 1 gaat over het opstarten van het voorbereidingsproces. Stap 2 gaat over de bescherming van uw personeel tegen het virus. Stap 3 gaat over de continuïteit van uw bedrijf tijdens een griep pandemie. Stap 4 leidt tot een overzicht van uw kwetsbaarheden en knelpunten. Stap 5 brengt de financiële risico's in geval van een griep pandemie in kaart en stap 6 bereidt voor op de communicatie over de gevolgen van de griep pandemie voor uw bedrijf.

*Verkorte versie stappenplan uit Handleiding bedrijfscontinuïteit bij Griep pandemie, van VWS en BZK, maart 2008. www.minvws.nl/griep pandemie

Stap 1: Opstarten van het voorbereidingsproces

1. Wijs een persoon in uw bedrijf aan die verantwoordelijk is voor de voorbereiding op een griep pandemie en die verantwoordelijk is voor de voorbereiding van een continuïteitsplan: (een plan met) preventieve en reactieve maatregelen. Zorg ook voor een vervanger/vervangers van deze persoon.
2. Zoek informatie over de griep pandemie op via officiële, geactualiseerde en betrouwbare informatiekanalen (bijvoorbeeld www.minvws.nl/griep pandemie of www.rivm.nl).

Stap 2. Maatregelen om uw personeel te beschermen tegen het griep virus

1. Inventariseer welk personeel tijdens het werk verhoogd risico op besmetting loopt. Gaat het bijvoorbeeld om de klinische groep of de ambulante werknemers?
2. Ga na wat u kunt doen om ervoor te zorgen dat het personeel tijdens het werk zo min mogelijk wordt blootgesteld aan een griep virus.
3. Moedig persoonlijke hygiëne aan:
  - ontwikkel een plan voor het gebruik van hygiënische hulpmiddelen in geval van een griep pandemie;
  - koop hygiënische hulpmiddelen in.
4. Voorkom contact met mensen die griep hebben.
5. Verminder contact met anderen.
6. Reinig werkplekken.
  - Tref maatregelen dat het gebouw bij de uitbraak van een griep pandemie voldoende schoongemaakt wordt.

Stap 3. Prioritering van werkzaamheden

1. Tijdens een griep pandemie kunnen niet alle activiteiten doorgaan. Er zijn keuzes nodig in hoe schaarse mensen en middelen worden ingezet. Inventariseer welke activiteiten essentieel zijn voor het blijven functioneren van uw organisatie tijdens een griep pandemie. Kijk bijvoorbeeld naar zorggerelateerde en niet-zorggerelateerde activiteiten, zoals de schoonmaak, beveiliging, financiën, communicatie. Maak onderscheid in:
  - activiteiten die niet mogen worden onderbroken;
  - activiteiten die twee weken mogen worden onderbroken;
  - activiteiten die gedurende negen tot twaalf weken (de duur van een griepgolf) mogen worden onderbroken.
2. Ga bij klanten na welke van de door de instelling geleverde producten en diensten zij echt nodig hebben tijdens een griep pandemie en op welke manier hun behoefte aan uw producten/diensten verandert tijdens een griep pandemie. Breng bijvoorbeeld in kaart welke zorg geleverd wordt vanuit de ggz-instelling.
3. Inventariseer activiteiten die essentieel zijn voor de levering van producten en diensten aan uw klanten en voor het blijven functioneren van uw organisatie tijdens een griep pandemie.
4. Breng in kaart welke mensen en middelen u voor de beschreven activiteiten nodig hebt en regel vervangers. Kijk daarbij bijvoorbeeld naar interne en externe oplossingsmogelijkheden.

Stap 4. Vaststellen kwetsbaarheden en knelpunten

Om uw prioriteiten te waarborgen, is het nodig dat u weet waar uw kwetsbaarheden en knelpunten liggen.

1. Inventariseer of uw organisatie of instelling bij een personeelsuitval van 30% tijdens een griep pandemie de benodigde activiteiten, producten en diensten kan blijven leveren.
2. Inventariseer wat uw kwetsbaarheden en knelpunten zijn:
  - aansturing;
  - specialisten, sleutelfiguren en eenmansfuncties;
  - automatisering;
  - uitbestede taken.
3. Ga na bij uw leveranciers of zij de producten en diensten die u echt nodig hebt, kunnen blijven leveren tijdens een griep pandemie. Denk bijvoorbeeld aan voedingsmiddelen en medicijnen.
4. Inventariseer de knelpunten bij crisistaken.
5. Controleer uw calamiteiten-/rampenplannen, ziekteverzuimbeleid op bestendigheid tegen een griep pandemie. Verzuim tijdens een griep pandemie zou namelijk mogelijk een ander oorzaak hebben dan het eigen ziekteverzuim.
6. Inventariseer wat de mogelijke gevolgen van maatregelen in het buitenland voor uw bedrijfsvoering zijn (indien van toepassing).

Stap 5. Inzicht in financiële consequenties

1. Inventariseer uw financiële risico's in geval van een grieppandemie.

Stap 6: Geven van voorlichting en communicatie

Medewerkers en klanten/patiënten/cliënten zullen vragen hebben over de grieppandemie en maatregelen die getroffen zijn door de organisatie. Het is verstandig om vooraf te bedenken welke functionarissen worden betrokken bij de (voorbereiding op) voorlichting en communicatie en verder:

1. betrek medewerkers bij de ontwikkeling van richtlijnen en maatregelen;
2. informeer medewerkers over maatregelen die u neemt;
3. zorg dat voor het personeel op een centrale plaats informatie beschikbaar is over de maatregelen die uw organisatie in geval van een grieppandemie neemt;
4. informeer medewerkers over maatregelen die zij zelf kunnen nemen en over preventief gedrag;
5. zorg voor een centraal communicatiepunt voor het personeel in geval van een grieppandemie;
6. zorg voor een centraal communicatiepunt voor 'klanten' en leveranciers in geval van een grieppandemie.

3. Instellingsprotocol

In stap 3 van de hierboven beschreven beknopte versie van de 'Handleiding bedrijfscontinuïteit bij grieppandemie' wordt aandacht gevraagd voor de prioriteiten van de werkzaamheden. Specifiek gaat het om de continuïteit van zorg. Organisaties dienen zich bewust te zijn van het risico dat bij een grieppandemie grote delen van het personeel ziek kan worden. Daarnaast kunnen patiënten/cliënten ook ziek worden. Ggz-instellingen dienen de procedures en richtlijnen bij infectieziekten in acht te nemen. Zie bijvoorbeeld ook paragraaf 4 e. 'Arbeidsomstandigheden en goed werkgeverschap' in deze handreiking.

Het advies is om in uw huidige instellingsprotocol na te gaan in hoeverre de opvang van de uitval van grote delen van het personeel is geborgd en eventueel te actualiseren op basis van de verwachte grieppandemie. Is uw instellingsprotocol ten aanzien van bijvoorbeeld verzuim, re-integratie, werving en selectie van personeel ook toegesneden op uitval als gevolg van de verwachte grieppandemie? Indien er geen instellingsprotocol hierover is opgesteld dan is het advies om alsnog een instellingsprotocol te maken. Besteed daarbij aandacht voor het risico dat patiënten/cliënten ook ziek kunnen worden en eventueel verzorgd moeten worden vanuit uw ggz-instelling.

4. Voorbereiding: aantal praktische zaken

Als handreiking wordt een aantal tips op het gebied van risico- en crisismanagement verstrekt bij de verdere voorbereiding in de organisatie.

a. Werkgroep bedrijfscontinuïteitsplan

- Stel een werkgroep samen die een bedrijfscontinuïteitsplan opstelt dan wel het huidige bedrijfscontinuïteitsplan controleert op de bruikbaarheid in het kader van de griep pandemie en actualiseer het eventueel.
- Samenstelling werkgroep onder andere vanuit de lijn, stafafdeling ICT, HRM en communicatie. Benoem een lid van de werkgroep tevens lid van het crisisteam.
- Evalueer het bedrijfscontinuïteitsplan na inzet op de maatregelen en stel eventueel het plan bij.
- Een praktijkvoorbeeld is de leidraad COBRA: continuïteit van zorg bij rampen in organisaties voor verpleging en verzorging vanuit de GHOR Groningen.

b. Crisisteam

- Stel een team (inclusief reserve-leden) samen met onder andere medewerkers vanuit de lijn (bv. lid van Raad van Bestuur), stafafdeling HRM, communicatie, ICT en bedrijfsarts.
- Maak afspraken over de rol-, taak- en verantwoordelijkhedenverdeling. Bepaal onder andere volgens welke procedures en op welk moment de maatregelen van kracht worden en stopgezet worden en door wie. Stel criteria op en procedures op waarmee de organisatie bepaalt wanneer en hoe de organisatie terugkeert naar de normale bedrijfsvoering. Leg de afspraken vast in een draaiboek.
- Volg de situatie en ontwikkelingen rondom de griep pandemie.
- Organiseer een simulatieoefening/workshop met het crisisteam en evalueer daarna de oefening/workshop.
- Evalueer het draaiboek na afloop van de griepgolf en stel het eventueel bij.

c. Draaiboek voor de communicatie

Stel een communicatiedraaiboek samen gericht op het informeren van de belangrijkste betrokkenen, zoals medewerkers, klanten, leveranciers, e.d. Bekijk de wijze, volgorde en toonzetting van de communicatie. Bereid een aantal mededelingen en wijze van communicatie alvast voor. Zorg dat informatie makkelijk te raadplegen is voor iedereen.

d. Procedures en richtlijnen infectieziekten

- Volg de officiële overheidsrichtlijnen en vooral de adviezen wat betreft omgaan met gezondheidsklachten en hygiëne (bijvoorbeeld www.minvws.nl/griepandemie, www.rivm.nl, www.postbus51.nl) en reizen (www.lcr.nl en www.minbuza.nl/nl/reizenlanden/reisadviezen).
- Win advies in bij de (lokale) GGD (www.ggd.nl).

e. Arbeidsomstandighedenwet en goed werkgeverschap

- Vanuit de arbowet en vanuit goed werkgeverschap moet de werkgever ervoor zorgen dat de werknemer geen schade ondervindt tijdens het verrichten van zijn werkzaamheden. Daarbij kan de werkgever bijvoorbeeld gebruik maken van het infectiepreventiebeleid van het RIVM: [Onderbouwing wijziging infectiepreventiebeleid RIVM](#) en [Operationeel deeldraaiboek 2. Incidentele introductie nieuw humaan influenzavirus in NL \(juni 2009\)](#)
- Daarnaast heeft de werkgever onder andere de rol om de verspreiding van het griepvirus te remmen. Een van de maatregelen om besmetting te voorkomen is dat contacten met mensen die griep hebben voorkomen moeten worden. De werkgever kan daarbij gebruik maken van de acties die beschreven zijn op de website van het ministerie van VWS: [Handleiding bedrijfscontinuïteit bij griepandemie](#) (bijlage B) en [Beschermen van uw](#)

[personeel](#). Voorbeelden van acties zijn: werknemers naar huis sturen zodra ze acute griepverschijnselen vertonen en zieke werknemers thuis laten blijven.

- Het is raadzaam om juridische deskundigen te raadplegen met de vraag hoe om te gaan met juridische vraagstukken zoals 'kunnen werknemers gedwongen worden om te werken' en "om thuis te blijven".
- Het is de werkgever niet toegestaan werknemers op te leggen om zich te laten vaccineren tegen de griep.
- Informeer bij de arbodienst naar aanvullende diensten, spreekuren in het kader van de grieppandemie.

5. Meer informatie

- Op de website van het [Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport](#)
- Op de website van het [Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties](#)
- Via [Postbus 51](#)
- Informatie over groep en grieppandemie op de website van de [Centrum Infectieziektebestrijding van het Rijks Instituut voor Volksgezondheid en Milieu \(RIVM\)](#)
- Tijdens een grieppandemie [actuele informatie via www.crisis.nl](#)
- [World Health Organization \(WHO\)](#)
- [European Centre for Disease Prevention and Control](#)

6. Vragen

Met vragen kan men terecht bij:

- bij GGZ Nederland via info@ggz nederland.nl;
- bij het ministerie van VWS via grieppandemie@minvws.nl.